

Med zgodovinske, geografske, etnografske in kulturne skice vpleta pisatelj različne epizode in dogodke, ki so se mu pripetili med potjo, tako da ni knjiga preveč enolična in dolgočasna, kar se rado dogaja pri takih potopisih, kjer se veliko obnavljajo zgodovinski spomini. Raditega bi bilo tudi želeli, da bi pisatelj opustil toliko nepotrebnih števil in itak že preširoko raztegnjenih zgodovinskih opombah. Isto velja glede opisa raznih znamenitih stavb. Jezik teče pisatelju jako gladko in neprisljano. Želimo le, da bi se ta zanimiva knjiga veliko prebirala med Slovenci.

Uporniki. Povest. Spisal Ivan Lah. — Knjiga, ki leži pred nami, je prvo večje in obenem zgodovinsko delo znanega pisatelja Laha, ki je čitateljem tega lista že davno znan. Povest se godi leta 1827 in je — kakor jo pisatelj sam na nekem mestu imenuje — predigra k letu 1848., v katerem je bila odpravljena tlaka. „Uporniki“ so bili dolenjski kmetje po Posavju, ki so se bili uprli tlaki. Izpočetka je bilo takih mož seveda malo, a tisti, kolikor jih je bilo, so zanetili upor zelo naglo, da se je razširil v kratkem času po mnogih vaseh. Ko so prišli pobirat nato grajski oskrbniki in hlapci desetino, so jih kmetje napodili prazne domov in ko so zato zaprli graščaki nekatere upornike, so se vzdignili razjarjeni kmetje, napadli grad in oprostili siloma svoje zaprte druge. V upor je posegla nato gosposka, kaznovala voditelje upora z zaporom, a graščake je oškodovala za neprejetno desetino na ta način, da je prodala upornim kmetom posestva in tako dobljeni denar izročila gradovom. To je ogrodje in sredi njega se shajajo in razstajajo mladi ljudje, premagujejo razne ovire in se ženijo, mladi grofiči zapeljujejo kmetiska dekleta, razjarjeni kmetje se pa zato krvavo maščujejo nad sitim plemstvom. Povest, ki ima nekaj neznatnih historičkih nedostatkov v kronološkem oziru, je pisana v poljudnem slogu in kaže zlasti Dolenjce v njihovi pravi obliki. Svoje kislo vino pijó, ki pa ozdravi po njihovem mnenju vsako bolezen, veselé se življenja, verujejo na vraže, boje se oblasti, a tudi hitro vzplamtijo. Pozna se pisatelju, da še precej dobro pozná življenje narodovo. Velika hvala gre pisatelju zato, da se je lotil zgodovinske snovi, ki jo pri nas zanemarjajo zlasti v našem času ter mesto, da bi obdelovali epične snovi, tratijo čas s praznim sentimentalizmom. Lah je primeroma še mlad pisatelj, a to, kar nam je podal doslej, nekaj obeta. Pisatelj naj nadaljuje v tej smeri, da se pri nas udomači zdrav realizem kot protitež proti prazenemu sanjarjenju nekaterih modernih.

Odbor družbe sv. Mohorja naznaja, da je izmed razpisanih nagrad za dve povesti določil prvo nagrado v znesku 3000 K povesti pod geslom „Življenje je boj“, spisal gospod Engelbert Gangl, učitelj v Idriji, drugo nagrado v znesku 1500 K povesti „Novo življenje“, spisal gosp. dr. Fr. Detela, ravnatelj v p. v Novem mestu.

Ksaver Meško: **Mir Božji.** Ljubljana 1906. Zopet cela veroizpoved razdvojenega srca, ki je venomer ginjeno in ob vsaki priliki vznemirjeno. S pisateljem se zopet enkrat vozimo po kupejih na mehkih blazinah, se srečavamo z damami s polnimi boki in koprnečimi očmi, hodimo po sanjavih smrekovih gozdih, srečujemo izgubljene, prevarane in zapeljane koristke, ki se nam smilijo in katere z nežnimi besedami in primerno eleganco, kakršna se nasproti takim usehljim cvetkam mora rabiti, rešujemo iz blata in jih vendar ne rešimo, se tudi pomolimo k Bogu in ga prosimo, naj vendar enkrat umiri naše od dvomov razjedeno srce in seveda vmes vedno tožimo za izgubljeno mladostjo, ki nam jo neusmiljena usoda nikakor noče vrniti. Topot se pisatelj v uvodni črtici tudi znaša nad gotovimi voditelji neke stranke, ki „stoje v mogočni pozi sredi njive in govore zvenceče, mogočne in samozavestne besede in razglašajo vsemu svetu v vse štiri vetrove, kako težko, plodovito seme sejejo. In za njimi stoji dolga falanga kake stranke.“ Ksaver Meško pa ni med njimi. On je vse kaj drugega. On svojega mišljenja ne prodaja tem robotim ljudem, ampak tistim damam po kupejih, ki po svetu iščejo zabave. „In s previdno, nežno roko, na lahko tipaje je pričela iskati duri do mojega srca, da jih odpre in pogleda vanje in v njegove skrivnosti. Odprl sem ji, ker je bila tako krasna in tako dobra...“ Tudi ni res, da je Meško preveč intimen. Kaj še! On ljubi le odkritost ter se svojega kolarja ne sramuje, kadar se razgovarja z nesrečnimi, izgubljenimi dušami. On le včasih „vrže z lahko, neskrbno roko med množico par blelih biserov in ne pogleda več nanje.“ Pravo bogastvo njegove duše je neizmerno, toda on ga vsega ne razgrinja pred maso, dasi pravi na drugem mestu, da je pravi „svečenik umetnosti in svečenik božji“, da so njegove besede „kipeče svetega navdušenja, izlivajoče se same od sebe in s sladkostjo iz srca v srce, iz duše v dušo“. Njegove misli so le za duše, „izbrane izmed tisočeri.“ Njegove najboljše primere v njegovih zelo malo plastičnih čr-